

IOAN T. MORAR

**FAKE NEWS
ÎN EPOCA DE AUR**

**Amintiri și povestiri
despre cenzura comunistă**

**POLIROM
2020**

© 2020 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvîrșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezentă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Fototeca online a comunismului românesc,

© PcsFive/Depositphotos.com (colaj)

Foto autor: © Carmen Morar

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

MORAR, IOAN T.

Fake news în Epoca de Aur: amintiri și povestiri despre cenzura comunistă / Ioan T. Morar. – Iași: Polirom, 2020

ISBN 978-973-46-8181-5

94

821.135.1

Printed in ROMANIA

Cuprins

<i>Mulțumiri</i>	7
<i>O scurtă lămurire</i>	9

Partea întâi

Am creat o Epocă Nouă, nu vouă!

Drepturile Omului față cu drepturile Omului Nou	13
Poporul sovietic eliberator	24
Vom realiza cincinalu-n patru ani și jumătate și dacă va trebui să muncim pentru asta șase ani!	29
Gheorghiu-Dej iradiat – Ceaușescu promovat	37
Popor de daci, de grași și de romani	42
Adevărata publicitate falsă	52
De la fake news la fake coffee	58
Moș Gerilă, un fake Moș Crăciun	63
Cît costa învățămîntul gratuit	69
Cine m-a hulit	79
Umorul cu haz, cu chelneri și cu soacre	87
„Urmează stația Lăudătorii Patriei” (și partidului)	94
Viitorul Scornicești, o echipă ca-n povești	99
Cenzurați, cenzurați, cenzurați	105
Tot pe loc, pe loc, pe loc, să răsară Benim Bok!	111
Leana Academiciana și alții tovarăși cu diplome false	116
„Studii reale, studii propuse” (poveste despre Universiada București)	125

Partea a doua
Fake news ca o văpaie
despre Ceaușescu Nicolae

Homo scornicesiensis, o culme a pupincurismului și o urmare neașteptată.....	133
„Ceaușescu sîntem noi”	138
„Da' tiligramili?!”	144
Soarele și ecologismul construiesc socialismul	153
Valentin, Zoia și Nicu, copiii nefericiți dintr-o fotografie falsă.....	159
Fotoșopul de partid	165
Ceaușescu internaționalul	170
Ceaușescu în halat de casă.....	177
Decretul 408 și relațiile mele cu străinii	184
Eu și Ceausescu	193

Partea a treia
Micul eroism de catifea

Două racolări ratate	203
Cum am ajuns la <i>Viața studențească</i>	214
„Și editorialul... îl scrie Morar”	222
Excluderile din partid și falsa minie proletară	233
Fars Amatoria.....	241
Eu, Cassius Clay și <i>România literară</i>	246
Piedone, filosoful cu pumnul tare	257
Poezia pacifistă care nu se prea există	266
Întîmplări și fapte grele în „Lumile paralele”	280
<i>Addenda</i>	297

Valentin, Zoia și Nicu, copiii nefericiți dintr-o fotografie falsă

În paralel cu a fi el „tatăl Națiunii” și ea „mamă iubitoare”, Ceaușeștii au oferit, din cînd în cînd, imaginea unei familii fericite, armonioase, perfecte chiar. Faptul că li s-a cerut românilor să facă cel puțin trei copii avea la bază numărul de copii ai cuplului prezențial. Dacă nu ar fi avut grijile țării, probabil că ar fi făcut mai mulți! Ei, oricum, au oferit un minim spor demografic. Și lumea trebuia să știe că sunt o familie model, fericită, împlinită.

Imaginea familiei fericite era arătată discret, dar nu subliminal pe la emisiunile omagiale, cînd Ceaușescu era filmat la masă, cu ai lui, prin albumele tipărite și dedicate extraordinarei personalități a Geniului Carpatin. Apăreau acolo, lîngă Cuplul Suprem, în diverse ipostaze, la diverse vîrste, cei trei copii, doavadă vie a fericirii în familie. Cu toate acestea, morala „fotografiei de familie” era că Ceaușescu și Ceaușeasca trebuiau să iasă din cuibul fericit și să se ocupe de România, care le solicita tot timpul. Noi eram vinovați că ei nu puteau gusta, mai îndelung, minunata misiune de părinte.

Cei care în epocă (sau doar acum) s-au interesat de acest subiect, al copiilor Ceaușescu, știu că imaginea este, evident, falsă. Falsă împreună și falsă separat, cu fiecare destin al acestor odrasle nefericite.

Încă mai există oameni care povestesc despre „belșugul” care s-a revărsat peste județul Sibiu pe vremea cînd Nicu Ceaușescu era prim-secretar. O informație de tip fake news care a circulat, desigur, la început în epocă, dar a ajuns pînă în zilele noastre. Erau tot felul de legende, cum Nicu a oprit

un tir (sau mai multe), i-a întrebat pe șoferi ce e înăuntru, iar auzind că e vorba de carne (sau alte alimente), a dat ordin să se întoarcă și a împărțit carnea populației. În imaginarul colectiv, Sibiul devenise un fel de showroom al comunismului de după Nicolae, comunismul cu față foarte umană din vremea cînd Nicu urma să conducă România. Nu știu cine a lăsat această poveste, poate ea chiar s-a născut din nevoia de speranță a unei populații înfometate, poate a fost lansată de anturajul „prințisorului”, cum i se mai zicea lui Nicu. Cert este că această imagine era total falsă, o știu de la fața locului. Am fost în acea vreme de multe ori în Sibiu, în drum spre Cisnădie, la casa părintilor soției mele. Nu, nu era nici un belșug în Sibiu, alimentele de bază se dădeau tot pe cartelă și tot trebuia să stai la coadă pentru ele. „Paradisul” belșugului era iluzoriu și funcționa în mintea celor din alte județe decît Sibiul.

Despre Nicu Ceaușescu se vorbea ca înlocuitor al tatălui său la conducerea țării în mai toate mediile, după modelul probat în Coreea de Nord. Programul politic al lui Nicu, aşa cum circula în folclorul urban, era următorul: „Cînd ajung la putere, dau țăranilor pămîntul înapoi și deschid baruri”. Nu sînt convins că visul lui a fost de a-și înlocui tatăl, asta era mai degrabă ambiția mamei sale, care l-a trimis la Sibiu „să se maturizeze politic” și să-și construiască un CV de conducător. Excesele sale bahice erau o formă de a ieși din strînsa rea permanentă exercitată de mama lui, fie prin aparatul de partid, fie prin Securitate. Nicu a fost un nefericit care a avut cam tot ce și-a dorit. Dar nu și-a dorit tot ce a avut.

De la fiica lui Stalin citire, copiii dictatorilor nu și-au propus să urmeze cariera politică și să ajungă, la rîndul lor, dictatori, mai mult sau mai puțin luminați. Excepția nord-coreeană întărește regula. Cred că lui Nicu Ceaușescu îi plăcea puterea numai în măsura în care asta îi dădea posibilitatea să organizeze petreceri îmbelșugate, cu petrecăreți pe care-i alegea el. Erau celebre poveștile despre aceste escapade ale mezinului familiei Ceaușescu, descrise uneori drept orgii, dezmațuri cu dansatoare la bară etc.

Pentru că Valentin și Zoia se îndepărtașeră de familie și, în mod evident, nu urmau cariera politică a părinților, toată energia Elenei Ceaușescu s-a abătut asupra lui Nicu, pe care l-a împins întîi spre funcția de șef al UASCR. Apoi de șef al UTC. Nu știu dacă, de pildă, climatul din Costinești (stațiune a tineretului) i se datorează în exclusivitate sau celor care îl sfătuiau, cert este că acolo, la Costinești, a existat un plus de libertate. Ca participant activ (prezentator și coscenarist) la Serbările Mării, împreună cu Ioan Groșan și Divertis, pot depune mărturie că cenzura aplicată în alte ocazii nu era prezentă și aici. Sigur, nu am făcut nici noi manifeste anticomuniste, nu am dat foc tablourilor cu Ceaușescu (de altfel, nici nu era vreunul pe acolo). Dacă am fost urmăriți atunci, dacă s-au raportat sau nu glumele „incorecte politic”, ca să folosesc o sintagmă tot mai actuală, nu știu. În schimb știu că, în privința mea, a lui Ioan Groșan și a colegilor din Divertis, aceste eventuale „urmăriri” nu au avut nici o consecință. Nu m-a chemat nimeni să mă întrebe ceva. Ce se întâmpla acolo rămînea acolo. „Protecția” exercitată de Nicu Ceaușescu, reală sau imaginară, a funcționat la toate edițiile, inclusiv în vara lui 1989. Securitatea era mai discretă, cenzura mai blîndă, viața mai frumoasă în Costinești. Dar, să nu uităm, toată lumea se întorcea acasă, în aceeași atmosferă de sărăcie, subalimentare și teroare.

Nu l-am văzut niciodată pe Nicu Ceaușescu la Costinești, mereu ni se spunea că s-ar putea să vină și el, dar nu a fost cazul, nu l-am văzut nici la Serbări, nici la gala Tânărului Actor sau la Salonul de Caricatură. Cu toate acestea, l-am văzut de două ori pe Nicu la București. O dată pe stradă, pe lîngă Sala Palatului, era într-o Dacie pe care o conducea el, o Dacie cu număr mic, eram cu cineva care-l cunoștea și care mi-a spus: „Uite-l pe Nicu!”. Avea căști pe urechi și se oprișe la stop. Dădea din cap, cred că asculta muzică.

A doua oară l-am văzut într-o sală, era aniversarea revistei *Viața studențească* (în epoca Stelian Moțiu) și, fiind șeful subredacției din Timișoara, întâmplător în vizită la București, am fost invitat și eu. Era o sală mică, de pe strada Onești. A intrat

Nicu, părea destul de distrat, i-a salutat din cap pe cei din primele rînduri, s-a dus la mica tribună de acolo, a spus cîteva cuvinte de bun-simț, a terminat, sala a aplaudat. Cineva din primul rînd (pe atunci angajat al UASCR, prezent și în viața politică de după '89) s-a ridicat și a scandat „Ceaușescu-PCR”, Nicu a făcut semn din mînă că e destul și asta fost tot. Apoi a urmat o mică petrecere în complexul studențesc Tei, unde Nicu nu a mai venit.

Pe Zoia (cu numele schimbat ulterior în Zoe) nu am cunoscut-o, nu am văzut-o, însă am auzit diversele povești despre ea în epocă și după aceea. Destinul ei mi se pare că seamănă bine cu cel al Svetlanei Stalin, fiica sîngerousului lider comunist de la Moscova, care a ajuns, pînă la urmă, să ceară azil politic în SUA. Stalin, tatăl Svetlanei, i-a îndepărtat toți iubiții (unul dintre ei a sfîrșit în Siberia). Zoia Ceaușescu a fost, la fel, atît de controlată de mamă (mai ales), încît unul dintre iubiți a fost „înscris” la studii la Toulouse (Petre Roman zice că nu, el n-a fost chiar iubitul ei), altul, scriitorul Petru Popescu, a fugit în SUA, unde a și rămas, pe cînd Mihai Matei, un ziarist de la revista *Lumea*, a fost trimis să scrie niște reportaje în Africa, de unde s-a întors bolnav și a murit. Pînă la urmă a fost lăsată să se mărite cu Mircea Oprean, cadru didactic la Politehnică și un om cu „dosar curat”. Zoia a făcut studii de matematică, și-a luat și un doctorat, a rămas asistent la Matematică și a fost încadrată cercetător la Institutul de Matematică. Am vorbit cu un fost student al Zoiei care mi-a spus că se umplea de cretă, lucra foarte mult la tablă și singurul lucru care o scotea din rînd era faptul că fuma chiar și la catedră, Pall Mall fără filtru.

Urmărită de părinți cu ajutorul Securității, Zoia a fost nonconformistă, avea prieteni din boema artistică bucureșteană. Și, în plus, era credincioasă, mergea la biserică (cu atît mai inexplicabilă este opțiunea ei testamentară pentru incinerare), avea colecție de cărți rare și de tablouri. Ca să-i alunge anturajul, Elena Ceaușescu a desființat, fără nici o explicație (chiar aşa, cine i-ar fi cerut vreo explicație Elenei Ceaușescu?!), Institutul de Matematică. Deși tatăl ei ținea foarte mult la ea,

nici măcar el nu a putut să-i „amelioreze” condiția de persoană urmărită în permanență din dispoziția mamei.

O poveste credibilă spune că în 21 decembrie 1989, dimineața, Zoia și Valentin s-ar fi dus în biroul tatălui lor și i-ar fi cerut să demisioneze. L-au sfătuit să anunțe asta la miting și să lase puterea „celor care vor să ţi-o ia”. Ceaușescu nu s-a lăsat înduplecăt, deși cei doi păreau să fie singurele persoane din lume care-i voiau binele. Răspunsul său a fost „mergem pînă la capăt”. Din fericire pentru România, capătul a fost foarte, foarte aproape.

Despre Valentin Ceaușescu, cel mai îndepărtat de familie, circulau multe zvonuri. Se spunea că, pe vremea când a făcut studii în Anglia, ar fi avut o idilă cu una din fiicele Regelui Mihai. Pentru imaginarul colectiv, asta suna bine, pe de o parte, ca un bobîrnac dat lui Ceaușescu și, pe de altă parte, ca o posibilă reconciliere istorică a românilor cu monarhia. Nu știu ce bază a avut acest zvon, dar s-a bucurat de o circulație susținută, chiar în medii nu foarte credule. Mai ales că, probabil ca o posibilă contracarare a unui astfel de mariaj, am auzit pe atunci ideea că „Valentin nu e al lor, e înfiat”. Deci, dacă cumva primul zvon, cel cu prințesa, se materializa, Securitatea (sau cine o fi la originea acestui exemplu de fake news) avea o contra-lovitură: Valentin Ceaușescu s-a însurat cu principesa pentru că nu e copilul natural al familiei Ceaușescu. Oricum ar fi, zvonul în sine e o mîrsăvie pe care nu merită să strici un test ADN. Căsătoria lui Valentin cu Dana Borilă a fost foarte rău văzută de mama lui, care a încercat să o împiedice. Aceasta ar fi fost momentul de ruptură cu familia prezențială, Valentin ducând după aceea o viață absolut normală. Singurele intervenții la mama sa erau cele relative la meciurile echipei Steaua (de care era foarte atașat). O rugă pe Elena Ceaușescu să dea dispoziție să se transmită la televizor. Ca suporter „de lux”, a însoțit echipa în multe deplasări prin Europa, chiar și la finala de la Sevilla, cîștigată de Duckadam & Co.

Despre Valentin se spune că avea două colecții importante, în care a investit mult: una de discuri, alta de cravate. Ambele

au fost victima „avântului revoluționar” în decembrie 1989. Am auzit că, văzînd un om politic postdecembrist la televizor, Valentin Ceaușescu și-ar fi recunoscut una dintre cravate. Tot el se pare că ar fi spus, după ce respectivele colecții i-au fost confiscate: „Înțeleg că mi-au luat cravatele, dar cu discurile lui Leonard Cohen ce au avut!?”.

Pe Valentin Ceaușescu l-am văzut, live, la primul concert în România al lui Leonard Cohen, la București, pe stadionul Tineretului (de lîngă Mînăstirea Cașin). Era pe un rînd din spatele meu. Eu eram cu Mircea Mihăies și cu soțiile, el era cu un grup din care l-am recunoscut doar pe Peter Imre, devenit mai tîrziu ginerele lui Meleşcanu.

Primele două melodii ale lui Cohen le-am auzit la Arad, la Mircea Mihăies, care avea un magnetofon. Înregistra uneori părți din emisiunile de pe programul trei, care se numea chiar aşa, „Pentru magnetofoanele dumneavoastră”, aşa l-a „stocat” și pe Cohen. Prezentarea succintă a emisiunii o făcea Florian Pittiș. Am ascultat de zeci de ori *Joan of Arc*, *Suzanne* și *Lover*, *Lover*, *Lover*. Apoi Mircea a plecat la Filologie la Timișoara și s-a întors cu o colecție minunată, aproape toate discurile lui Cohen înregistrate de la colega lui Ileana Grivu. La o petrecere restrînsă (numai cu fani) am ascultat toată noaptea exclusiv Leonard Cohen. Tot Mircea Mihăies a scris și o carte despre Cohen, cu care a corespondat, carte pe care i-a dăruit-o la concertul din București, în spatele scenei.

Nu trebuia să întorc foarte mult capul ca să-l văd pe Valentin, cumva în diagonală, pe rîndul din spate. M-am uitat de cîteva ori spre el, nu cred că m-a văzut (nu știa că știu cine e, cred) și am avut o surpriză foarte plăcută. Știa pe de rost toate versurile lui Cohen, închidea ochii și le fredona. Știa tot repertoriul, chiar dacă, în vîltoarea lui decembrie '89, i se furaseră discurile.